

Horváthné Hidegh Anikó

biológia-földrajz szakos középiskolai tanár

pedagógiai értékelési szakértő

kutatótanár

intézményvezető

Százhalombattai Arany János Általános Iskola és Gimnázium

hidegh.aniko@gmail.com

Kutatómunka kontra vírushelyzet, avagy hogyan befolyásolja a világjárvány egy kutatómunka megvalósulását

„A cél terv nélkül semmit sem ér. Nem olyan nagy művészet a célt meghatározni, az igazán komoly kihívást a célig vezető út megtervezése jelenti.”

ABSZTRAKT

Csernok Miklós gondolatai által vezérelve vágtam bele 2019 tavaszán a kutatóprogramomba, mely céljával a már oly sokszor megpróbált intézményi országos kompetencia-mérések eredményeinek javítását tűztem ki az általános iskolai tagozatunkon. A célhoz vezető út minden lépését alaposan átgondolva terveztem meg 2019 nyarán és őszén: logikusan felépítve alkottam meg kutatótanári portfólióm törzsét, kialakítva az általános és részterveket is. Intézményünkben a kollégák támogatását nevelőtestületi szinten megkaptam. A kutató-programként feltöltött portfólió, a számomra nagy kihívást jelentő terv, mint pályázati anyag „zöld utat” kapott. Minden rendben lett volna.... Azonban egy dologgal nem számoltam: bármit is tervez az ember – akármilyen fejlett és intelligens társadalomban is él –, a természet bármikor mindent felülírhat. Így történt ez az esetemben is, hiszen a szépen lefektetett terveim megvalósítása, az előkészítő szakaszban éppen csak hogy elkezdődtek, a COVID19 vírus elterjedése nagyon sok mindent megváltoztatott, illetve megváltoztatásra készítetett. „Újra tervezés” – ez lett a fő jelszó: mindent ésszerűen, a prioritási szempontokat szem előtt tartva. Ez esetben a prioritást az egyének egészsége és az on-line időszakban az intézmény biztonságos működése jelentette.

Cikkemben kutatóprogramom rendkívüli indításának körülményeit és néhol újratervezett, módosított lépéseit szeretném bemutatni. Szeretnék rávilágítani arra, hogy az élet fejlődését jelentő evolúciós folyamatban a néhány milliárd éve működő alkalmazkodás mennyire fontos a jelen körülmények között is az ember társadalmában. Az alkalmazkodás a fennmaradást, a továbblépés lehetőségét jelentette mindig is, és jelenti most is.

Kulcsszavak: kutatóprogram, tervezés, kompetencia-mérés eredményeinek javulása, COVID19, újratervezés, alkalmazkodás, továbblépés.

Bevezetés

Minden nevelési, oktatási intézmény vezetője az intézményében felcseperedő, fejlődő tanuló számára a legjobbat akarja, az a legfőbb hajtóereje, hogy tanítványaik az intézményből kikerülve megállják helyüket bizonyítva azt, hogy az iskolából vitt megfelelő alapokkal rendelkeznek. Minden intézményvezető: aki 1 éve, és aki már több éve vezeti az intézményt. A jelen tanévben a 16. évet töltöm intézményvezetőként „intézményemben” úgy, hogy pályafutásomat 1986-ban itt is kezdtem. Lassan már alapvető szükségleteim közé tartozik, hogy az iskolában minden a legnagyobb rendben menjen, illetve a törekvéseimet ez a cél hajtja leginkább. Éppen ezért kollégáim nem is csodálkoztak akkor, amikor bejelentettem, hogy kutatóprogramom céljaként az intézmény általános iskolai tagozatán tanuló kisdíjak országos kompetenciamérési eredményeinek javítását tűztem ki.

1. A témaválasztás indokoltsága

A magyar közoktatásban az általános iskolákra fontos szerep hárul a pályaválasztás terén is. A pedagógusoknak szükségük van arra, hogy megfelelő információkat kapjanak a felsőoktatás és a munkaerőpiac felől ahhoz, hogy kisdíákjaikat megfelelő módon tudják felkészíteni a gyorsan változó gazdaság igényeinek megfelelően. A közoktatási intézmények (általános iskolák, gimnáziumok) sikerességének egyik tényezője a továbbtanulási eredményeikből adódik. Sok szülő is aszerint választ általános és középiskolát, hogy megtekinti a továbbtanulási mutatót az adott intézményben.

Az általános iskolák egyik legfontosabb feladata a szövegértési és matematika eszközhasználati, valamint a digitális kompetenciák minél magasabb szintre történő fejlesztése. A 2020-ban bevezetett módosított NAT egyik fő célja, a fenti kompetenciák erősítése az általános iskolákból kilépő tanulók esetében. Rendkívül fontos tényező ez, hiszen ha a diákok nincsenek ezeknek a kompetenciáknak a birtokában, képtelenek lesznek a középfokú oktatásban (akár gimnázium, akár szakma elsajátítása) a versenyképes tudás megszerzésére, nem tudnak majd fejlődni, alkalmazkodni a változó technológiákhoz. Nem lesznek birtokában az alapkompentenciáknak, amelyek segítségével tovább tudják magukat fejleszteni, alkalmazkodni a fejlődő gazdasági és technikai tényezőkhöz, valamint nem lesz alapjuk az élethosszig tartó tanulás teljesítéséhez. A „negyedik ipari forradalomban” (SZAKKÉPZÉS 4.0) eltűnnek egyes foglalkozások, szakmák, és olyanok jelennek meg, amelyekre most még fel sem tudjuk készíteni diákjainkat. Ezért fontos, hogy képességeiket fejlesszük, ami az intézmények belső szakmai fejlődését is megköveteli. Távlati célok között szerepel a klasszikus magyar és matematika központi írásbeli felvételik helyett a kulcskompetenciákat előtérbe helyező, a további tanulmányokat és a tanuló fejlődését megalapozó mérési rendszer bevezetése. (SZAKKÉPZÉS 4.0 2019:7).

„A legjobb az, ha a nagy problémákkal már akkor foglalkozunk, amikor még kicsik.”

Vető József

A fentiek alapján azt gondolom, hogy az alapkompentenciák fejlesztésére minden intézménynek egyre nagyobb hangsúlyt kell helyezni, és új módszerekkel, eljárásokkal segíteni tanulói fejlődését akár általános iskoláról, akár középiskoláról legyen is szó.

Magyarország közoktatásában 2002-ben jelent meg először egy olyanfajta mérési rendszer, amely az ország általános teljes 6. és 10. osztályos tanulói populációját egyazon időben és teljesen azonos feladatok segítségével vizsgált. 2003-tól bővült a 8. osztályosokkal a mérésben résztvevők köre. A 2004/2005-ös tanévben a kétszintű érettségi rendszer bevezetése, majd a 2019/2020-as tanévben a COVID19 járványhelyzet miatt kimaradt a mérés, de azelőtt és azóta minden tanév májusában megszervezik. A vizsgálat célpontja az iskolai tanulmányok során elsajátított szövegértési és matematika eszközhasználati kompetencia fejlettségének mérése. Az intézmények a kezdetektől a megíráshoz képest nyolc hónap múlva kapnak visszajelzést. A feladatokkal azt mérik, hogy az iskolában elsajátított tudásukkal a hétköznapi helyzetekben adódó szövegeket milyen mértékben képesek megérteni, meglévő tudásukat alkalmazni, ezek révén új feladatokat megoldani. A mérési eredmények elemzése alapján kiderül, hogy a tanulók képesek-e az iskolában megszerzett elméleti tudásukat a gyakorlati életben hasznosítani, ezeket

a képességeiket fel tudják-e használni további ismeretszerzés céljára, és a birtokukban levő eszköztudással képesek-e tovább haladásuk érdekében megfelelő módon hasznosítani.

A megoldott feladatlapok javítása központilag, azonos javítási útmutató alapján történik. Az intézmények a következő tanévben lebonyolításra kerülő mérés előtt kapják meg az eredményeiket: intézményi- és osztályszinten, valamint tanulókra lebontott egyéni szinten is. Az eredményeket nagyon szemléletes módon mutatja be az elemzés az országosan elért átlagokhoz képest, így minden intézmény a mérések alapján egy képet kap önmagáról az országos eredményekhez viszonyítva.

Intézményvezetőként, mérési-értékelési szakértőként a kezdetektől részt veszek a kompetenciamérésekben (szervezés, lebonyolítás, kiértékelés). Azt látom – és nevelőtestületem véleménye is az –, hogy eredményeink a gimnáziumi osztályainkban (6., 8., 10. évfolyam) országos átlag feletti szép teljesítmények, viszont az általános iskolai 6. és 8. évfolyamain nem tudunk előre lépni, fejlődni. A megalkotott, rendszeres, folyamatosan módosított, fejlesztett és következetesen betartott intézkedési terveink sem vezettek az eredmények javulásához, azaz eredményeink az országos átlagot alulról közelítik az országos jelentések alapján.

A fenti okok vezettek arra az elhatározásra, hogy egy egészen új, az eddigiek során nem használt módszer alkalmazásával, és a korábbi, néhány jól bevált intézményi gyakorlat erősítésével próbálom meg az intézményi kompetencia-mérés eredményeit javítani az általános iskola felső tagozatán (5-8. évfolyamon 2-2, összesen 8 osztályunkban). Mindenképpen a helyzetünk eddigi alakulását szeretném látni, valamint további lehetőségeket kipróbálni a minél magasabb szintű kompetencia-eredmények kialakulásának érdekében. Hiszek abban, hogy a tanulói képességek fejleszthetők sok gyakorlással, megfelelő módszerek alkalmazásával olyan tanulók körében is, akik átlagos vagy annál gyengébb képességűek.

A kutatás során az alábbi alapfeltevésekre szeretnék választ találni.

1. A nem megfelelő eredmények egyik fő oka a tanulói motivátlanság. Amennyiben a gyerekeknek érdeke fűződne a jó eredmények eléréséhez, az intézmény eredményei javulnának.
Cél: tanulói motiváció növelése, pl. pályaorientációs programok, belső mérések terén értékelés kialakítása, stb.
2. Pedagógusaink felkészültsége megfelelő módszertani szempontból. Azonban a kötelező iskolai tananyag kevésbé fejleszti a kompetencia-mérések tesztfeladatai által megkövetelt képességeket. Célrányos, képességfejlesztésre (szövegértés, matematika eszközhasználat) koncentrááló új tanórai módszerek bevezetése segítené az eredmények javulását.
Cél: nevelőtestületi módszertani megbeszélések, képzések (belső/külső) – célrányosan a kompetencia-mérések által számon kért képességfejlesztésre koncentrálna, pl. feladatok gyűjtése, rendszerezése (innováció, fejlesztés).
3. A diákok rendkívül nyitottak a digitális eszközök, felületek, módszerek használatára. Ezeken keresztül biztosan jobban motiválhatók a szövegértés és matematika eszközhasználat fejlesztése területén is.
Cél: a robotika mint informatikai tantárgyi részterület bevezetése felmenő rendszerben az alsó tagozaton, emellett ötödik évfolyamtól szakköri foglalkozás kiépítése (kutatás, innováció).
4. Tanórán kívüli tevékenységek szervezésével fejleszthetők, erősíthetők a szükséges képességek.
Cél (innováció, fejlesztés): fejlesztő tanulószoba rendszerének tudatos kiépítése.

5. Diák a diáktól nagy hatásfokkal képes tanulni, könnyen elfogadja a diáktárs tanácsát abban az esetben, ha a tanuló párok jól vannak kialakítva.

Cél: tanuló párok szervezése a célosztályokban tanórai és tanórán kívüli tanulás esetén.

6. A szülői odafigyelés, törődés és segítségnyújtás növeli a tanulói eredményeket.

Cél: a szülők egyre fokozódó bevonása a tanulói tevékenységekbe (kutatás, csoportos interjúk, megfigyelés).

Kis csoportokban megbeszéltük az érintett kollégákkal, az intézményi munkaközösségvezetőkkel, az iskolavezetéssel a cselekvési tervet, véleményüket kértem. 2019 októberében egy szakmai délutánon ismertettem a nevelőtestülettel a program célját, tevékenységeit, módszereit, megvalósításának főbb feladatait, az elvárt eredményeket, a szükséges erőforrásokat. Kezdetből fogva támogató jellegű véleményt fogalmaztak meg a kollégák, némelyek már szakirodalmat is ajánlottak a felkészüléshez. Azt tapasztaltam, hogy tantestületi szinten egyetértenek azzal, hogy a szövegértés képességének fejlesztése nagyon fontos tényező felső tagozatos diákjaink további fejlődését tekintve. E téren kialakított tervünket, feladatainkat „Kompetencia Projekt” néven fogtuk össze.

„Az élet akkor szép, ha olyasmiről dolgozunk, amiért érdemes.” (Híd a Terabithia földjére c. film)

2. A Kompetencia Projekt indításának körülményei

Kutatóprogramom teljes mértékben az iskolai élethez kötődik, erre épül, a tanulók és a kollégák nélkül nem tudnám megvalósítani terveimet. Ezért azt gondolom, hogy egy 2020-as iskolai helyzetkép nagyon fontos ahhoz, hogy a kutatóprogram elindulásának körülményeit vázoljam. Amikor a kutatási terveimet írtam, eszembe nem jutott olyan helyzet, ami előtt akkor állt az egész világ. Egy stabil intézményt vezettem abban a tanévben 14 éve mindennapi megszokott iskolába járással, szokásrenddel, hagyományokkal. Ezért mertem erre építeni a kutatóprogramomat. Azonban másfajta oktatás következett.

2020 szeptemberében a pedagógusok és a tanulók is – országszerte – egy hirtelen ránk zúdult, addig ismeretlen helyzetből tértünk vissza az iskolába: 2020. március 16-tól egészen a tanév végéig on-line oktatásban tanult az általános iskola és a gimnázium is. A meglepetésszerűen, újonnan ránk zúdult helyzetben néhány napos eszméletre-térés, majd néhány hetes oktatás-átalakítás után rendben folytatódott a tanítás. Három-négy hetenként írtam levelet a kollégáknak, gyerekeknek és a szülőknek. Próbáltam erősíteni őket lélekben: mindenkinek új a helyzet, mindenki most tanulja. Türelem kell önmagunkhoz, és egymáshoz. Újfajta tanulás az on-line tanulás, hiszen nincs meg a napi rutinban az iskolába indulás, érkezés, a többekkel eltöltött lazább tanórák közti szünetek és a délutánok. Mindenki egyedül tanult otthon, legfeljebb a testvér vagy szülő támogatásával esetleg zavarásával. A tanulóknak önmaguknak kellett mindent megoldani. Az iskola készített – már március 17-ére – egy ideiglenes on-line időszakra szóló órarendet, aminek a lényege az volt, hogy hagyunk órát/órákat az otthoni önálló tanulásra is. Ezzel egy kicsit megkönnyítettük a tanulók és a pedagógusok rendkívül nehéz helyzetét. Ebben a periódusban nem volt még az iskola vezetése által kijelölt egységes felület az oktatáshoz: minden pedagógus ott boldogult, ahol a legkönnyebben tudott. Azonban a tanulók (és a szülők) részére ez nagyfokú nehézséget okozott, hiszen az egyik óra az egyik felületen, a másik óra a másik felületen volt megtartva. Négy-öt hetente tematikus tervet kért az iskola vezetése a pedagógusoktól, amiben láttuk, hogy milyen az elmaradás. Ezek alapján tervezték kollégáim a

2020 ősztől induló tanévet, akkor még nagy reményekkel. A tanév végén tantestületi szinten választottunk ki közös tanítási-tanulási felületet, melyet belső képzéssel meg is tanultunk kezelni. Az on-line ballagások és tanévzáró után egymást nem is látva kezdődött a nyári szünet.

A 2020–2021-es tanévet is óvatosan kezdtük, az iskola életét szabályozó külön erre a célra írt eljárásrend alapján. Azonnal láttuk, hogy ezt a tanévet sem fogjuk megúszni on-line oktatás nélkül. Az egészségügyi előírások betartása, betartatása mellett az iskola életének szervezése sem a megszokott volt. Tanulóinknak szabályoztuk a csoportosulási lehetőségeit a folyosókon, udvaron és egyéb közösségi helyeken. A szülőket megkértük, hogy a délutáni foglalkozásokról, mint pl. tanulószoba, napközi, amennyiben megtehetik, engedjék haza gyermekeiket. Szakköröket sem tartottunk a minél kevesebb tanulói találkozás céljából, illetve az idősebb diákjaink (gimnazisták) esetében on-line szakkörök, előkészítők lehetségesek voltak. Minden rendezvényünk maximum osztálykeretben vagy on-line valósulhatott meg. Belső pedagógus-képzéseink elmaradtak a kolégák túlterheltsége miatt (részben on-line, másrészt jelenlétben tanítottak). Tanulóinknak azonnal tanév elején megtanítottuk kezelni az iskolai szintű közös on-line oktatási felületet.

A hiányzók száma folyamatosan nagyon magas volt mind a tanulók, mind az iskolai dolgozók szintjén. A szülőknek lehetősége volt arra, hogy kérelmezzék az intézményvezetőtől – hivatkozva a vírus-helyzetből adódó családi veszélyeztetettségre – gyermekük otthonról történő tanulási lehetőségét.

2020. november 11-től országosan elrendelték a középiskolai tanulók on-line oktatását. Inentől kezdve iskolánk gimnazistái nem jöttek be az épületbe, kivéve az érettségi előtt állókat, ők is kizárólag indokolt esetben vehettek igényben „élő” felkészítést. Az általános iskolások oktatása továbbra is jelenléti rendszerű volt, magas hiányzási aránnyal.

Ebben a helyzetben a kutató program, azaz a Kompetencia Projekt előkészítése, egyes be-tervezett tevékenységei abszolút háttérbe szorultak, hiszen a tananyag tavalyi tanévben elmaradt befejezése és az akkori tanév tananyagának mielőbbi elkezdése volt a fő cél.

2021 januárjában, februárjában több általános iskolai osztályunk karanténba került több tanuló megbetegedése illetve a többiek kontaktként való nyilvántartása miatt. Február 19-én az Operatív Törzs – a több osztályos karanténhelyzetünk miatt – elrendelte számunkra az egész intézmény on-line oktatását. Ez alatt az időszak alatt több gyermek is – a pszichés megterhelés miatt – depressziós állapotba került, szakember segítségét kérték a szülők. Nem volt könnyű sem a tanulóknak, sem a pedagógusoknak és a szülőknek sem.

Az általános iskolások április 19-én, a gimnazisták pedig május 10-én térhettek vissza a jelenléti oktatásba a járványügyi szabályok további szigorú betartása mellett. Sok minden elmaradt abban a tanévben, és sok mindent szerettek volna a gyerekek, pedagógusok pótolni. Azonban a korlátozások nem tették ezt lehetővé.

A kutatóprogram több pontját ideiglenesen elhalasztottam, hiszen ismételten a tananyag oktatására kellett koncentrálni.

A 2021–2022. tanév szeptemberét már kevesebb járványügyi szabályzó alkalmazása mellett kezdhettük meg. Minden diákunk jelenléti oktatásban tanul, a napközi, tanulószoba és a délutáni tanórán kívüli foglalkozások is megtarthatók tanév elejétől. Rengeteg programot terveztünk és valósítottunk meg a tanév első két hónapjában, tartva attól, hogy az őszi szünet után ismét on-line oktatás lesz. Ide csoportosítottuk az Ötödikes Napot, a Gólya-napokat (nem tábor volt), a papírgyűjtést, a Sulizsák rongygyűjtést, az Aranykalandot, amit mindig a szülők szerveznek, a Szalag-

avatót, a Diákszövetséget és még sorolhatnám. Sok osztály kért engedélyt 1-1 napos kirándulásokra, pótolva a sok közösség nélkül töltött napot az elmúlt hónapokban. Az általános iskola közel 6 hónapot, a gimnázium pedig 10 hónapos időtartamot töltött az on-line oktatásban.

Itt tartunk most. Szeptemberben végre elkezdődhetett a kutatóprogram, több pontjában is pótlásokkal. Nehéz kezdés volt, de most is minden kolléga egyetértett abban, hogy szükség van a nagyobb odafigyelésre az eredmények növelése érdekében.

A fentiekben vázolt intézményi és országos körülmények valamint háttér által kialakult környezetben kezdtem meg a kutatóprogramot. Az alábbi arisztotelészi gondolat vezérelt: „*A kezdet az egésznek a fele.*” *Arisztotelész*

3. A kutatómunka előkészítő szakasza: 2020. szeptember–2020. december

Terveim alapján a kutatómunka első szakaszát egy előkészítő szakasz előzi meg, amelynek célja a felkészülés a gyerekek, szülők és kollégák felkészítése volt. Ezt a szakaszt még a kutatóprogram elindulása (2021. január 1.) előtti periódusra terveztem 2020 szeptemberétől.

Az intézmény eddigi kompetencia eredményeinek elemzése volt a bevezető feladatom, illetve szakirodalomjegyzék összeállítása, amely alapján körültekintést végzek arról, hogy hazai viszonylatban a szövegértési kompetenciákkal, azok mérésével kapcsolatban milyen kutatások történtek. Ez a dokumentumrész majd a kutatói beszámoló bevezető részét alapozza meg.

- A tanulók részére motivációs kérdőívet terveztem alkalmazni a kutatás első részében és a végén. Ezt a motivációs kérdőívet már korábban is használtuk (2016 óta) a tanulói motiváció mérésekor intézményi szinten. Kissé átalakítottuk – itt számított az osztály fokozata és a jele is –, és mérésre előkészítettnek gondoltam.
- A digitális szövegértési feladatbank létrehozását kezdetben a kutatómunka bevezető szakaszához rendelttem, majd az ismételt on-line oktatásban tapasztalt pedagógus-leterheltség miatt 2021. őszére halasztottam. Azonban kollégáimmal a magyar szövegértési és a matematika eszközhasználati mérőeszközeinket kiválasztottuk évfolyamszinten, és egy közös intézményi felületre mentettük azokat, előkészítve a belső bemeneti méréseket.
- Tanórak látogatása az intézményben a szokásrend szerint folyamatos volt. A járványügyi előírásoknak megfelelően, azonban jóval kisebb arányban látogattam tanórákat az általános iskolában, figyelve a kollégák módszertanát, esetlegesen a szövegértéssel kapcsolatos feladatokat. Az óramegbeszéléseken többen is kifejtették, hogy a nagy mennyiségű tananyag miatt – egyébként is szinte minden területen lemaradtak a tananyaggal az on-line oktatás alatt – nagyon kevés idejük marad bármilyen plusz feladatra. Számomra kiderült, hogy ezért is nagyon fontos a Kompetencia Projekt.

4. A kutatás bevezető szakasza: 2021. január – 2021. augusztus

2021 januárjában indult a Kutatóprogram, az iskolánkban a Kompetencia Projekt elnevezés keretében.

- Elsőként a szülőket értesítettem, még az adott tanév első félévének végén a Kréta e-napló felületén. Pozitív visszajelzéseket kaptam: örömeiket fejezték ki a lehetőséget olvasva.

- A tanulószoba hiánya kicsit aggasztott, hiszen nagyon fontos része a programnak a fejlesztő tanulószobai foglalkozás. Azonban a fent vázolt helyzetben, majd a február közepétől elrendelt on-line oktatás miatt ennek a módszernek az alkalmazása lehetetlenné vált. A fejlesztő tanulószobai foglalkozásokon minimális létszámú tanuló vett részt a korlátozások miatt.
- A féléves értekezletre terveztem a tantestület részére egy módszertani képzést (szövegértés fejlesztés), de mivel a járványhelyzet miatt maga az értekezlet is on-line volt, és a képzést (workshop) nem tudtuk megtartani, későbbre halasztottuk (2021. november).
- A feladatbank feltöltését elkezdtük az intézményi közös felületen, amely a szaktanárok számára elérhető. Nagyon lassan kezdődött a folyamat, aztán az on-line oktatás elrendelése miatt meg is szakadt.

A 2020–2021-es tanév tavaszi félévére tervezett programokat javarészt a következő tanévre kellett halasztani a pandémiából adódó intézményi szintű karantén-helyzet, azaz on-line oktatás miatt. (Részleteiben ld. a fent leírtakban).

- A tanulói motivációs mérést későbbre halasztottuk a magas hiányzási létszám, illetve az engedéllyel otthon tanulók nagy aránya miatt. A járványhelyzet miatt kialakult tavaszi on-line oktatás miatt viszont a gyerekek lelkiállapota, a tanuláshoz való hozzáállásuk alapján jóval negatívabb, tehát nem valódi eredményt adott volna a mérés. Sok szülő panaszkodott, hogy gyermeke esetében depresszív magatartási formákat észlelt, és a tanuláshoz való hozzáállásuk sem megfelelő. Az iskolapszichológus feladatai megszorodtak. Barátok, osztálytársak és az iskola hiányában minden nehezített körülménynek számít. Ezért ezt a mérést későbbre, a következő tanév 1. félévére halasztottam.
- Az általános iskolai tagozatunk 5-8. évfolyamának első, belső bemeneti méréseit a II. félév 1. hetében (2021. január végén) végeztük el még jelenléti oktatásban. Évfolyamszinten az osztályok azonos szövegértés és matematika teszteket írtak. Ezek elemzése és rögzítése megtörtént egy, az adott szaktanárokkal közös felületen. A mérőlapokat munkaközösségi szinten határozták meg és döntötték el a szakos kollégák (ld. előkészítő szakasz). Ezek a mérőeszközök maradnak végig a kutatómunka során.
- A fejlesztő feladatokat tartalmazó feladatbank folytatása megállt az elrendelt karantén és az on-line oktatás miatt.
- A fejlesztő tanulószobát továbbra sem tudtuk elindítani az on-line oktatás miatt.
- Ugyanígy a robotika szakkört sem, hiszen az a robotok építésével és programozásával való foglalkozást jelent, ami jelenléttel valósítható meg.

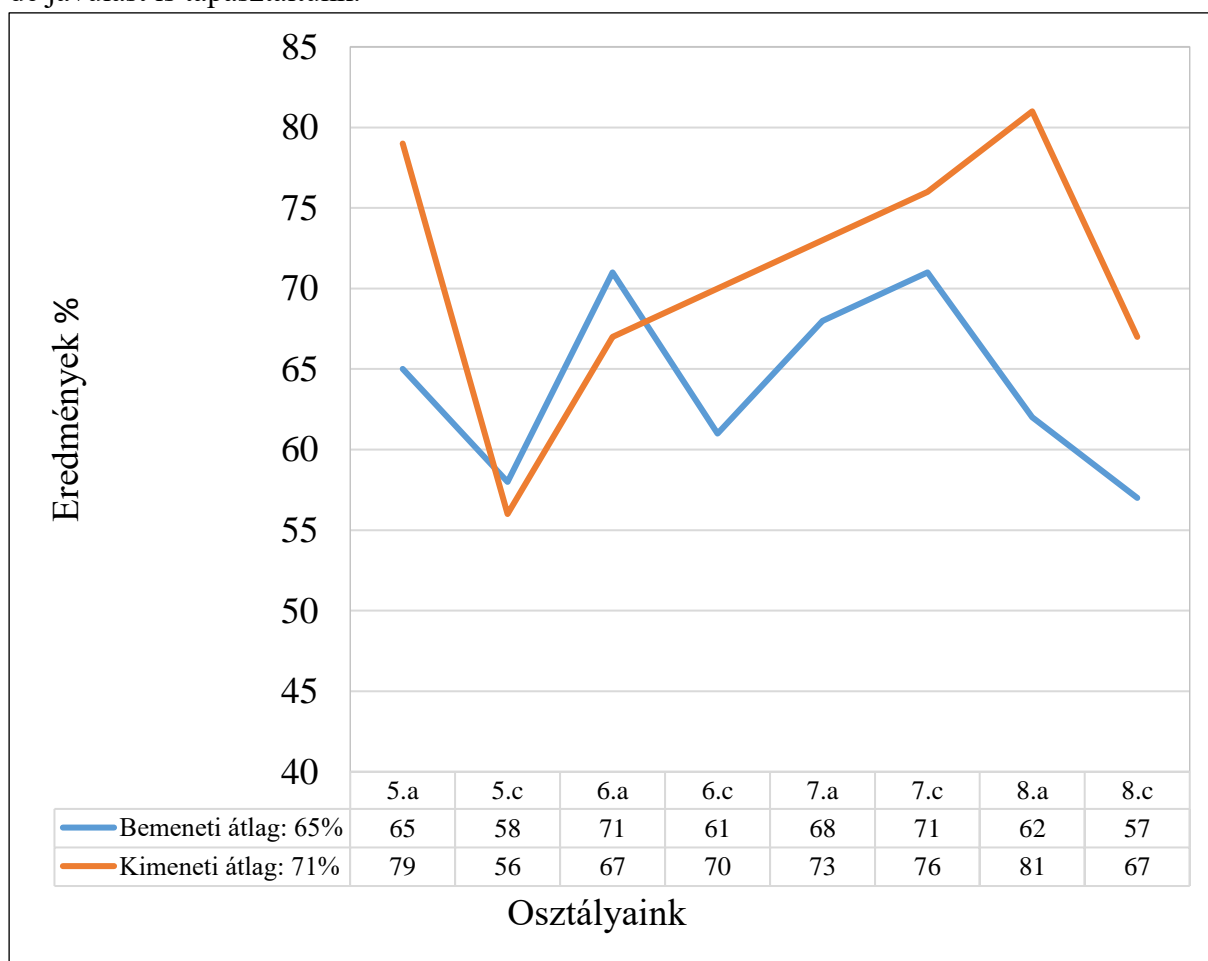
2021 áprilisában visszatérhettek a tanulók az iskolába és jelenléti oktatásban folytatódhatott az iskola élete.

- Az országos kompetenciamérések megtörténtek 2021 májusában, az eredmények 2022 februárjában érkeznek meg.
- A kimeneti szövegértési és matematika teszteket megírtuk a kutatásban részt vevő osztályainkkal, szintén évfolyamonként az osztályokban azonos tesztek alkalmazásával. A méréseket május utolsó hetében szerveztük meg az on-line oktatásba történő visszatérés után 5-6 héttel.
- A szövegértés és matematika eredmények elemzése és rögzítése a közös felületen megtörtént.

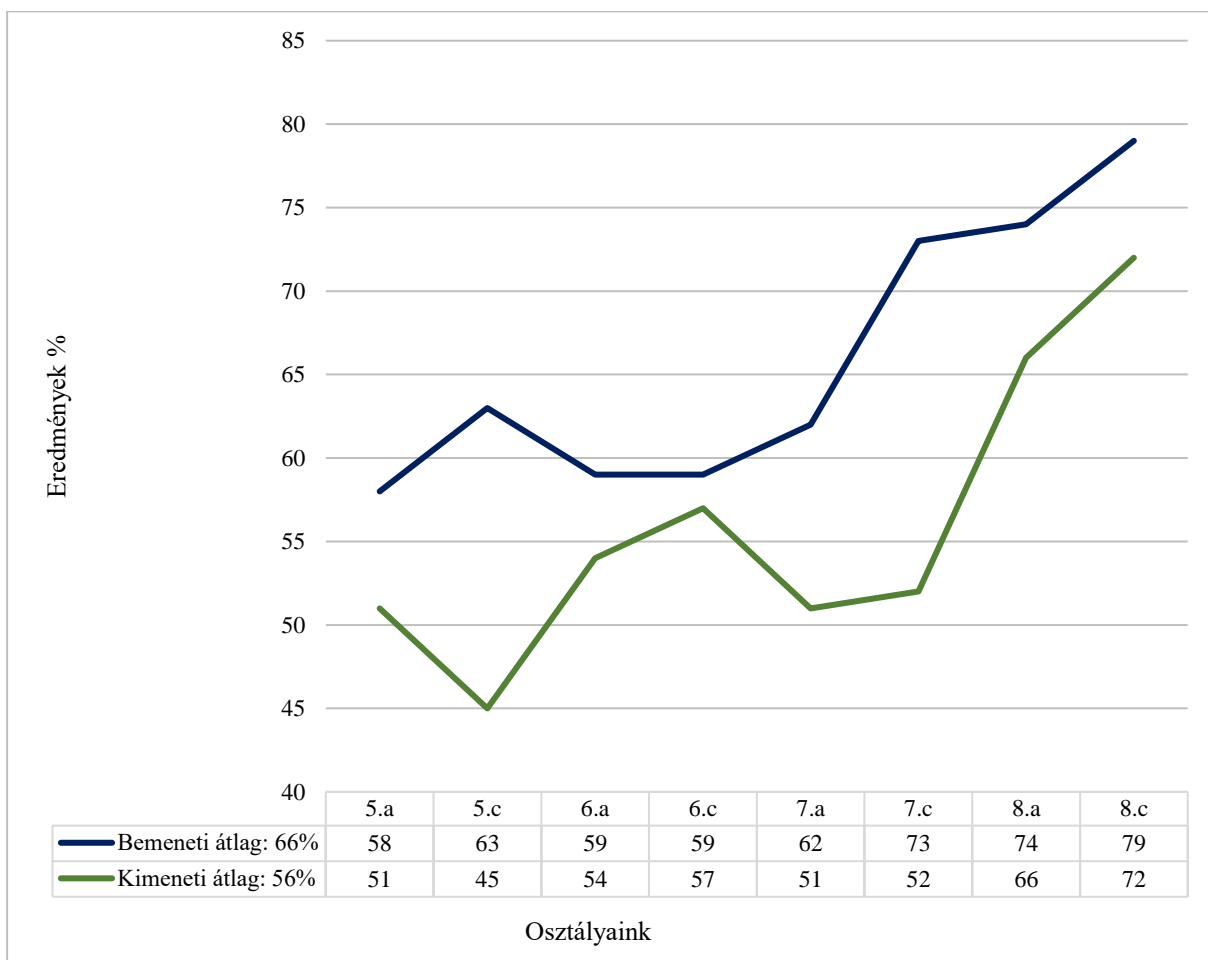
- A kutatás kiindulási eredményeinek elemzése megtörtént. A nevelőtestület számára egy összefoglalást a későbbi értekezletre terveztem, augusztusban.

2021 szeptember 01. A tanév jelenléti oktatással kezdődött. A tanév elejére az eddiginél sokkal több programot helyeztünk el, tartva az on-line oktatás ismételt elrendelésétől. Így intézményi életünk a szeptemberi és októberi hónapokban rendkívül zsúfolt lett.

A tanévnyitó nevelőtestületi értekezleten (84 fő pedagógus részvételével) előadásban foglaltam össze a kutatómunka, illetve a Kompetencia Projekt eddigi részleteit. Kivetítettem egy általam készített PPT segítségével a bemeneti és kimeneti mérések eredményeit, amely alapján megdöbbentő volt, hogy matematikából az on-line oktatás mennyire visszahúzta az eredményeket a tanév végére. A magyar szövegértési eredménye között is volt 1-2 osztályban visszaesés, de javulást is tapasztaltunk.

1. ábra
Magyar szövegértés belső mérések 2020–21

2. ábra
Matematika szövegértési belső mérések 2020-21

A magyar szövegértési mérések azt mutatják, hogy az 5. osztályok és a 6. a kivételével a kimeneti mérések magasabb értékeket mutatnak, tehát fejlődés mutatható ki a szövegértés területén. Míg a matematika mérési eredmények alapján minden osztályban a kimeneti mérések alacsonyabbak, tehát nem mutatható ki fejlődés az osztályok szintjén (HORVÁTHNÉ: KOMP. PROJEKT EREDMÉNYEI, 2021. 7. dia).

Amennyiben az általános iskola felső tagozatának fejlődési görbét figyeljük meg, akkor emelkedés látható az 5-től a 8. évfolyamig mindkét területen. Ez a fejlődés matematikából szembetűnő, mint a szövegértési adatok alapján, hiszen a magyar szövegértés területén mindkét nyolcadik osztály rendkívül alul teljesített (HORVÁTHNÉ: KOMP. PROJEKT EREDMÉNYEI, 2021. 7. dia).

Amit még fontos hangsúlyozni, az az a tény, hogy integráló általános iskola a miénk. A felső tagozatos osztályokban az integrált SNI és a BTMN tanuló arány nagyon magas. (HORVÁTHNÉ: 2020–21. TANTESTÜLETI TANÉVZÁRÓ ELŐADÁS 2021. 5. dia). A legkisebb arányú a fejlesztésre szoruló tanulók aránya a 6. a osztályban (14%) és a legmagasabb a 7. a osztályban, ami 42%-os tanulói arányt jelent.

		5.a	5.c	6.a	6.c	7.a	7.c	8.a	8.c
2020–21.	Osztálylétszám	26	25	29	25	26	25	29	20
	SNI integrált	2	1	2	4	2	3	2	3
	BTMN	2	5	2	4	9	3	9	4

1. táblázat
A felső tagozatos diákok SNI és BTMN tanulóinak aránya

Az első be-és kimeneti méréseink eredményeit összegezve: nem lehetünk elégedettek sem a mérési eredményekkel, sem a fejlesztési munkánkkal ebben a tanévben. Mi lehet az indoka ezeknek a gyenge eredményeknek?

7. A pandémia által az iskolákat terhelő digitális oktatás ténye: a felső tagozatos diákok azok, aki életkorukból adódóan kevésbé érdekeltek a tanulásban, kevésbé törekedtek az on-line oktatás időszakában a tananyag tökéletes elsajátítására. Mellettük már nincsenek a napi tanulást segítő és ellenőrző szülők, mint az alsós tanulók mellett, de még nem motiváltak egy végső továbbtanulási cél révén a tanulásra. Továbbá magas irányukban a stresszhelyzetet előidéző szülői elvárás.
8. Nincs a felső tagozat végén egy nagyobb, tétre menő mérés. A kompetencia mérések tét nélküliek, nincs motiváció, hogy minél magasabb pontszámmal írják meg azokat.
9. Magas az aránya az SNI és BTMN tanulóknak az osztályainkban, ami a teljesítmény pontszámait csökkenti.

Mindenesetre nem tudom ennél jobban magyarázni az általános iskola felső tagozatában „bizonyítványunkat”, ami most nem néz ki túl jól. Ezen javítani kell. Bízom abban, hogy a Covid nélküli időszak sokat lendít az eredményeken több oldalról is.

A tanévet elkezdtük jelenléti oktatással (ld. fentebbi leírás). Összevont szülői értekezletet ismételten tarthattunk szeptember elején, így ott is és a Kréta e-naplóban is tájékoztathattam a felsős tanulók szüleit a gyermekeiket is érintő kompetencia fejlesztésről. Az idei tanév fejlesztő tanulószobai lehetőségéről szeptember közepén tájékoztattam az e-Kréta felületén keresztül. Több szülői visszajelzést is kaptam, melyben pozitív véleményüket fejezik ki a lehetőségről.

- A 2. bemeneti belső mérést (magyar és matematika szövegértés) szeptember 2-3. hetében (osztálykirándulásoktól függően) írtattuk meg a tanulókkal az előző évben kiválasztott mérőlapokat használva. Az eredményeket az intézményi felületen rögzítettem.
- A kollégáimmal ismételten nekiálltunk a feladatbank töltéséhez, ami azt jelenti, hogy a heti egy alkalommal leadott tananyag előtti 5-10 perces fejlesztő gyakorlatokat gyűjtjük össze a közös felületen levő évfolyamonkénti mappákban.
- A fejlesztő tanulószobai foglalkozások elindultak szeptember végétől. A gyerekek mára megszokták, tudják, hogy lehetőség van a nehézségeik megbeszélésére mind matematika, mind pedig magyar szövegértés terén. Örömmel és bizalommal keresik fel a pedagógusokat, akik nehézségeik megsegítéséhez adnak lehetőséget.
- A fejlesztő tanulószobai foglalkozások látogatása és az egyéb óralátogatások a vezetői ellenőrzési terv alapján október 15-től zajlanak az iskolában.
- Osztályonkénti tanulópárok kialakítása megtörtént. Minden osztályfőnöktől kértem a tanulópárok névsorát.
- Robotika szakkört 5-8. évfolyamon indult heti 2 alkalommal. Ezenkívül egy informatikai profilú partneriskolával kötöttünk a tehetséggondozás terén egy partneri szerződést. Együttműködésünk folyamatos.
- A tanulói motiváció mérése október 2. felében történt meg. A kérdőívet a mérést megelőzően digitalizáltuk.

Összegzés

A vírushelyzet nem könnyítette meg az intézményem életéhez kötődő kutatási tevékenységemet. Számos feladatot kellett az on-line oktatás miatt átütemezni, vagy törölni. Szerencsére az idei tanév a megszokott ütemben, bár programoktól túlterhelve indult. A Kompetencia Projektet a nevelőtestület is fontosnak tartja. Látva és elemezve a bemeneti és kimeneti belső méréseket az online oktatás után, még egyértelműbb a helyzet: szükség van az odafigyelésre, az új módszerek alkalmazására. A hétköznapi feladatok úgy érzem beindultak. Remélni tudom csak, hogy a vírushelyzet több, az előzőekhez hasonló problémát nem fog okozni. Ami változás várható: az országos kompetencia-mérések feladatait az idei tanévtől digitális formában kapjuk meg, tehát más lesz, újdonság lesz a gyerekek számára. Talán ez az eddigi mérési eredmények szintjén változtat, ami több tényezőtől is fakadhat, de ez csupán feltételezés. Izgalommal várom a mérést, főképpen az eredményeket. Iskolánk részt vett egy digitális próbamérésen egy felsős osztályunkkal. Az informatikai rendszer, a szoftver, ezen a mérésen még nem állt készen az országos mérésre.

Jelen cikkemet a kutatásom elejéről terveztem vázolni, közölni, mert mostanra gyűlt össze annyi információ, hogy ez megosztható és továbbadható. A feladatot magaménak érzem, és nagy erővel dolgozom továbbra is rajta.

Jacob van Rijs gondolatai jutnak az eszembe, amikor kicsit elkeseredem: minden nehezített körülmények között, az eddiginél még rosszabb eredményeket tapasztalva indult. Azonban bírom abban, hogy az általunk fejlesztett tanítványok felnőve megállják majd a helyüket a továbbtanulás és a munkájuk területén is.

„Amikor úgy érzem, hogy semmi sem sikerül, a kőtörők munkájára gondolok, akik százszor is ráütnek a nagy kődarabra, s azon még csak egy repedés sem látszik. A százegyedik kalapácsütésnél azonban a kő kettéválik, és én tudom, hogy nem az utolsó csapástól, hanem attól a száztól, amit előtte mértek rá.” *Jacob van Rijs*

Irodalom

dr. Horváthné dr. Hidegh Anikó: Százhalombattai Arany János Általános Iskola és Gimnázium 2020–21. Tan-
testületi tanévzáró előadás anyag. 2021.06.28. 5. dia.

dr. Horváthné dr. Hidegh Anikó: A Kompetencia Projekt eredményei, előadás anyag. 2021.08.31. 7. dia.

Országos kompetenciamérések eredményei iskolánkban.

<https://www.kir.hu/okmfit/getJelentes.aspx?tip=t&id=032585&th=1> (Utolsó megtekintés: 2010.11.01.)

Szakképzés 4.0. A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája, a szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira.

https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=1024:szakkepzes-40-strategia&catid=10:hirek&Itemid=166 (Utolsó megtekintés: 2021.11.01.)